דברי אמת — משפטים

ואלה המשפטים כו' י"ל המוסיף על ענין ראשון דכתיב לעיל ולא תעלה במעלות על מזבחי פשוט שלא ימצא לו האדם מעלות כשעולה על המזבח לעבודת שמים או לתפלה שבמקום תמידים תקנום כ"א יתלה כל המעלות שלו בו ית' ויפשפש חסרונותיו וזה אמרו אשר לא תגלה ערותך עליו ע"ז אומר ואלה המשפטים כו' נמי כן כי הגם לבו בהוראה כו':

וי"ל עוד דהנה כתיב מגיד דבריו ליעקב כו' י"ל מה זה לא עשה כן לכל גוי הוה לי' למימר לא עשה זה לכל גוי [כי] כן משמע שעושה אותם אך לא כן ומה זה אומרו אח"כ ומשפטים בל ידעום משמע דדבריו וחוקיו הודיעם ולעיל כתיב לא עשה כן על הכל. אך הנה מכל ישראל אינו פוסק יראת שמים וכמו שכתיב אני ה' שוכן בתוך בני ישראל כי אני הוא יראה כמו ראו כי אני אני הוא וזה שבקש משה רחמים שתשרה השכינה בישראל כי יראה נקראת מלכות שמים והנה אית יראה ואית יראה וגם האומות יש להם יראה ממנו ית' אך יראה תחתונה מאוד רק יראת עונש גשמי. ויש עוד מדרגה שאנו משיגים שפעו ית' והשפעת אהבתו יש עוד מדרגה שאני משיגים טעמי התורה והנה השפעת אורו ית' נקרא חוקיו כמו ואכלו את חוקם וזה ע"י מילה כי נקרא ברית היפך מערלה אטום ובריתי פתוח שערי אורה מעין זה שמעתי מרבי שיחי'. ומשפטים נקר' טעמי תורה כמו משפט שראוי כן לעשות שמשיג טעמם משא"כ באומות גם אם מתגיירים שמשיגים מאורו. שפע טעמי התורה אינם משיגים. כי נקרא רק גר צדק ומשמעי' ואבטליון אין ראי' כי הם הי' גלגולים מצדיקים גדולים כדאיתא בס' גלגולים. וזה לא עשה כן לכל גוי פי גם מה שיש להן הן דבריו הוא יראה כי דבר לשון קשה (הן חוקיו הוא שפעו פי' גם אם מתגיירים) אין להם כן כ"א יראה תחתונה מאד המלובש גם במדרגה תחתונה ומשפטים בל ידעום פי' גם אם יתגיירו. וזה י"ל ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם:

וכי יריבון אנשים. פרשנו בעזרתו ית' הכל לשון ריב כי ידוע כשאדם שפל בעיניו בא לו גדלות מה' שלא תהי' לו בושה לשבתו ית' וכמו שפי' רבי ז"ל על זמרו ה' כי גאות עשה נותן גדלות לזמר לו. וכן פרשנו על ולא תעלה במעלות כו' שלא תבא לו גדלות שלא ע"י הכנעה ולא תעלה במעלות אשר לא תגלה ערותך משא"כ אם תגלה חסרונך קודם ותהי' שפל בעיניך אז המעלות הגדלות והעליות הם טובים ונמצא מגדלות טוב שנותן ית' אהבתו בא לנצח בנגינות לפניו ית' ולהודות משא"כ מגדלות רע וגאוה בא נצח רע ר"ל לנצח את חבירו ולריב עמו וזה בא מגדלות וגאות כנ"ל וזה ל' ריב שהוא בעיניו רב וכן לשון ינצו לשון נצה וצמחה. (וכן כאן י"ל כן ע"י מריבה בא) והכה איש את רעהו פי' האיש און הוא יצה"ר את מי שאוהב אותו ואינו שונאו. [כ"א שהוא] כמו רעהו [לו] באבן או באגרוף פי' במחשבה רעה שמרומז באבן כמו לב האב] ולב חושב ולשון אבנתא דלבא. או באגרוף בכח. פי' מחטיאו במעשה. ולא ימות כי לא עשה להכעיס כ"א ונפל למשכב

וכדאיתא בספר משנת חסידים שבלהכעיס בתשובה נעשה כשגגות משא"כ בלתיאבון וצריך לומר שמפרש [מה שאמרו רז"ל בגמרא] כאן מאהבה [אם] עבירה הי' מאהבה נעשה זכיות ומיראה שיצה"ר הוא כ"כ אדון עליו שאפי' עושה להכעיסו ח"ו וזה בא מיראת רע שלא תסתלק [הסט"א] ממנו כמו שעשה אחאב וכיוצא שהי' כוונתם כדי שתסלק מהם הקדושה להיות ח"ו כח לסט"א עליהם ר"ל. ואיני עתה בביאורו (ואפשר זה הוא ענין בפ"ע ולא פירש בגמרא. וקאי על תשובה מאהבה או מיראה תרווייהו) דוק. וזה ולא ימות כו'. אם יקום פי' ישוב והתהלך בחוץ לשון והתהלכתי בתוככם לשון תענוג וטיול. בחוץ נקרא התשובה שקדמה לעולם ולמעלה הימנה וזה על משענתו כי ע"י זה הוא נכנע ונעשה כאין ויכול להמשיך ממזל בני חיי ומזוני כי אין מזל לישראל כנ"ל כמה פעמים כתבתי זה בשם רבי ר' בער ז"ל. וכמו משענתי על פני הנער שפירשו ז"ל על תחיית המתים שאמרו עתידים צדיקים להחיות מתים על [פסוק] ואיש משענתו בידו ומסתמא גם בני ומזוני משם. ופרשנו טעם לזה. כי מקום מזל הוא מן המצר. ומגודל השפע במקום מצומצם הוא נשען כביכול על הצדדים על שנתפשט לחוץ ונוזל משם כל טוב לישראל. עי"ז ונקה המכה לשון בעל השור נקי מנכסיו כי מוציא את בלעו מפיו כי עבירות נעשה כזכיות רק שבתו יתן לשון תשובתו יתן יכפול ולא יסמוך על ששב כי צריך להיות תמיד בתשובה כן ראוי להיות כדאיתא ברמב"ם ז"ל ובספר חסידים וע"י זה ורפא ירפא משורש הרפואות שמרומז בורפא לשון שם דבר עי"ז ירפא לעולם לנפש וגוף וכן פרשנו על ושב ירפא לו ולא כתיב ויתרפא כי הרפואה הוא שלו להמשיך לכל מי שירצה:

וכי ינצו אנשים כו'. ידוע מה שאיתא בזוהר הקדוש ברעיא מהימנא ואנו פרשנו מעין זה בדיוק כי יש לדקדק למה מתחיל קודם לשון רבים ונגפו ואח"כ לשון יחיד ענוש יענש. כאשר ישית עליו ואח"כ ונתת נפש לשון נוכח. ע"כ י"ל בעזרתו ית' הכל שקאי על בית שני שנחרב שהי' בו תורה וגמילת חסדים רק בעון שנאת חנם. וידוע שרצונינו לעשות רצונו ית' אלא שאור שבעיסה כו' זה הוא היצה"ר המחטיא הגם שמצווה הלא כתיב כי הגדיל לעשות וכמו שאיתא בגמרא שמניח א"ה כו'. וי"ל פשוט הגדול לעשות שעושה יותר מאשר נפקד כי הבא לטהר מסייעין לו סתם משמע גם היצה"ר כי קאי על הכל. וזה וכי ינצו אנשים לשון שנאת חנם ומריבה ע"י זה ונגפו כו' ויצאו כו' קאי על ציון ענוש יענש המחטיאם במזיד כי אז לא הי' שיעבוד מלכיות כ"א שאור שבעיסה ונתן בפלילים כמו ששופטים ע"ז וי"ל נמי ע"י תפלותנו מעלים ממנו ניצוצות קדושים וכמו ויעמוד פנחס ויפלל פשוט קאי על תפלה. ואם אסון יהי' כמו שהי' באמת שכמה נהרגו ונתת פי' מעלים ממנו כל הניצוצות של חיות של סט"א ומעלים למעלה ואח"כ בא לישראל ע"י שורש כל הנשמות הוא משרע"ה וזה ונתת נפש כו' עיין תחת עין פי' כל החיות מכל הניצוצות של הסט"א לוקחים ע"י זה ובא לישראל להוסיף קדושה ע"י שורש כל הנשמות היא משה רבינו ע"ה הן לנפש והן לראות קדושתו ית' והן לעשות מעשים טובים וכן לרוץ לדבר מצוה וזה עין תחת עין כנ"ל וכן הכל: